

Kontaktpersoner**Exploateringskontoret**

Christopher Pleym
Projektutveckling
08 508 26 506
christopher.pleym@stockholm.se

Stadsbyggnadskontoret

Ulrika Egerö
Strategi och utveckling
08 508 26 799
ulrika.egero@stockholm.se

Miljöförvaltningen

Helene Pettersson
Plan och miljö
08 508 28 808
helene.b.pettersson@stockholm.se

Till

Exploateringsnämnden
2018-03-08
Stadsbyggnadsnämnden
2018-03-22
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2018-03-13

Naturreservat för Hagsätraskogen. Beslut om samråd

Förslag till beslut

1. Exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsbyggnadsnämnden beslutar var och en för egen del att uppdra åt exploateringskontoret, miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret att skicka förslag till bildande av Hagsätraskogens naturreservat enligt bilagor på samråd.
2. Besluten justeras omedelbart.

Exploateringskontoret
Avdelningen för Projektutveckling

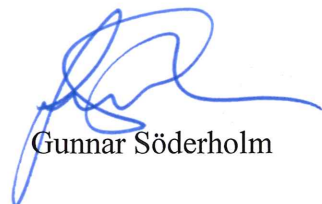
Fleminggatan 4
Box 8189
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 265 06
Växel 08-508 276 00
Fax 08-508 262 62
christopher.pleym@stockholm.se
exploateringskontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se/exploateringskontoret

Håkan Falk

Anette Scheibe Lorentzi

Gunnar Söderholm

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i budgeten för 2016 exploateringsnämnden i uppdrag att tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden upprätta förslag till naturreservat för Hagsätraskogen, i uppdraget kallat östra delen av Älvsjöskogen. I samarbete mellan exploateringskontoret, miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret och i samspel med projektet Fokus Hagsätra Rågsved har ett förslag till naturreservat för Hagsätraskogen tagits fram.

Föreslaget naturreservat för Hagsätraskogen är beläget på östra sidan av västra stambanan med kommungränsen mot Huddinge i söder, Älvsjö industriområde i norr och stadsdelarna Ormkärr och Hagsätra i öster. Det föreslagna naturreservatet är cirka 27 hektar stort.

Det föreslagna reservatsområdet utgör en viktig länk i stadens gröna infrastruktur och rymmer trots sin begränsade storlek flera värdefulla naturtyper. Det tätortsnära läget gör också området till ett viktigt rekreatjonsområde med goda möjligheter till promenader, löpning, cykling och vintertid även skidåkning.

Förslaget till naturreservat är i enlighet med ”Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm”, samt med den nya översiktsplanen för Stockholm som kommunfullmäktige antog 19 februari 2018 men som ännu inte vunnit laga kraft. Förslaget är också i enlighet med Stockholms miljöprogram 2016-2019.

Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslås skicka ut förslaget till naturreservat för Hagsätraskogen på samråd. Reservatets namn föreslås bli Hagsätraskogens naturreservat.

Utlåtande

Bakgrund

Stockholm beräknas enligt befolkningsprognoser växa kraftigt fram till år 2030. Då stadens befolkning växer ökar behovet av tätortsnära natur för bevarad biologisk mångfald och rekreation. Hagsätraskogen är ett stadsnära naturområde med upplevelsevärden i form av skogskänsla, rofylldhet, naturlek och vild natur.

Området ingår i ett ekologiskt kärnområde för biologisk mångfald och utgör en värdefull länk i Stockholms grönstruktur med viktiga spridningssamband för många arter knutna till barrskog, våtmarker och ekmiljöer.

Kommunfullmäktige gav i budgeten för 2016 exploateringsnämnden i uppdrag att tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden upprätta förslag till naturreservat för Hagsätraskogen, i uppdraget kallat Östra Älvsjöskogen. I budgeten för 2016 gjordes tillägget att i utredningen ska ett tillskott av bostäder planeras och i budgeten för 2017 att planeringen ska ske med utgångspunkt i det blivande reservatets ekologiska kärnvärden och i samspel med närliggande stadsutveckling.

Tidigare beslut

Hagsätraskogen har tidigare kallats Östra Älvsjöskogen och skogen väster om stambanan har kallats Västra Älvsjöskogen.

Kommunfullmäktige gav i november 1993 (i samband med budgeten för 1994) gatu- och fastighetsnämnden i uppdrag att i samråd med stadsbyggnadsnämnden utarbeta ett förslag till avgränsning och relevanta bevarandebestämmelser för Älvsjöskogen.

I samband med budgeten för 1996 beslutade kommunfullmäktige i november 1995 att Älvsjöskogen eventuellt kan göras till naturreservat efter utredning.

Kommunfullmäktige beslutade i oktober 1998, i samband med en motion om att skydda hela Älvsjöskogen (d.v.s. både västra och östra delen), att anse motionen besvarad med att stadsbyggnadskontoret, i samarbete med gatu- och fastighetskontoret, arbetar i syfte att skydda hela Älvsjöskogen som naturreservat.

I Stockholms stads översiktsplan från 1999 pekas såväl västra som östra delen av Älvsjöskogen ut som ett område där naturreservat ska utredas.

Kommunfullmäktige gav i budgeten för 2012 i uppdrag åt exploateringsnämnden att i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ta fram ett förslag till naturreservat för Älvsjöskogen. I augusti 2015 beslutade dessa nämnder att föreslå kommunfullmäktige att inrätta ett

naturreservat för Älvsjöskogen, i form av ett reservat för den västra delen. Samtidigt gav nämnderna sina respektive förvaltningar i uppdrag att utreda inrättandet av ett naturreservat inom den östra delen av Älvsjöskogen. I beslutet står att syftet med utredningen ska vara att relevanta delar av området blir naturreservat. I december 2015 beslutade kommunfullmäktige att inrätta naturreservat för Älvsjöskogen, i enlighet med förslaget från nämnderna.

I kommunfullmäktiges budget för 2016 fick nämnderna i uppdrag att utreda inrättandet av ett naturreservat inom den östra delen av Älvsjöskogen samt möjligheten att koppla samman östra och västra delen med en ekodukt. I budgeten gjordes tillägget att i utredningen ska ett tillskott av bostäder planeras. I kommunfullmäktiges budget för 2018 har områdets namn i uppdraget ändrats till Hagsätraskogen.

Förslag

Kontoren har gemensamt tagit fram ett förslag till naturreservat för Hagsätraskogen, bilaga 1 och 2. Förslaget har tagits fram i samspel med projektet Fokus Hagsätra-Rågsved. Bilagd samrådshandling utgörs av ett förslag till beslut med gränser, syfte och föreskrifter samt en skötselplan. Namnet föreslås vara Hagsätraskogens naturreservat.

Förslaget ska skickas på samråd till alla sakägare och berörda statliga, regionala och kommunala instanser samt föreningar. Även allmänheten ges möjlighet att yttra sig. Samrådsmöte kommer att anordnas och förslaget ställas ut på Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, Älvsjö stadsdelsförvaltning, Hagsätra bibliotek och i Tekniska nämndhuset.

För staden får ett beslut om inrättande av naturreservat rättsverkan framförallt genom de delar som anges i syfte, avgränsning och föreskrifter. Dessutom ska en skötselplan fastställas av kommunfullmäktige vid inrättandet av reservatet.

Möjligheten att koppla samman Hagsätraskogen och Älvsjöskogen med en ekodukt har diskuterats inom ett uppdrag om att utreda möjliga platser för ekodukter i hela staden, som trafikkontoret och miljö- och hälsoskyddsnämnden genomförde 2016. Kontoren anser att en koppling för människor, växter och djur

över eller under järnvägen fortsatt bör diskuteras med Trafikverket och landstingets trafikförvaltning, senast i samband med framtida utbyggnader av spårområdet, inklusive stickspåret till pendeltågsdepån. Miljöförvaltningen har låtit göra en sammanställning av utvärderingar och utredningar av befintliga eko-/sociodukters ekologiska, sociala effekter och nytta, samt även kostnader för att uppföra dessa.

Grund för beslut

I bifogade förslag till beslut för naturreservatet sammanfattas grunden för beslutet på följande sätt:

Stockholms befolkning växer snabbt och då befolkningen ökar blir behovet av tätortsnära natur för rekreation och för bevarad biologisk mångfald större. Hagsätraskogen utgör en viktig del i Stockholms sammanhängande gröna infrastruktur, med betydelsefulla äldre barr-, blandskogs- och ekmiljöer samt våtmarksmiljöer, samtliga med inslag av särskilt skyddsvärda arter. Området fyller också en viktig rekreativ funktion för boende i närområdet, som kommer att bli än viktigare i framtiden när omgivande stadsdelar kompletteras med nya bostäder.

Förslag till syfte

- att skydda och för friluftsliv och annan utomhusrekreation utveckla naturområdet, som mötesplats samt med upplevelsevärden i form av skogskänsla, naturupplevelser, motion och lek,
- att skydda och för biologisk mångfald utveckla områdets funktion som ekologiskt kärnområde för växter och djur, med fokus på äldre ekar, barrskogens grova gamla träd, värdefulla våtmarker, öppen gräsmark och skyddsvärda arter,
- att bevara områdets funktion som en del i Stockholms gröna infrastruktur,
- att skydda och framhäva kulturhistoriska spår i landskapet.

Förslag till avgränsning

Avgränsningen av naturreservatet har utgått ifrån områdets befintliga natur-, kultur- och rekreationsvärden och har därefter vägts mot behovet av nya bostäder och infrastruktur i området. Det innebär att viss naturmark inte ingår i reservatsbildningen då behovet av bostadsbebyggelse och ny infrastruktur har prioriterats i dessa områden.

Naturreservatsgränsen går längs med järnvägsområdet i väster, genom skogen söder om Älvsjö industriområde, utmed Huddingevägen i nordost, går i kanten av höjdplatån norr om Ormkärr, för att sedan fortsätta längs med bebyggelsen i öster och kommungränsen mot Huddinge i söder. Föreslagen avgränsning skapar tillsammans med föreskrifterna och skötselplanen förutsättningar för att syftet med naturreservatet ska kunna uppnås.

I tätortsnära naturreservat ligger ofta bostadsbebyggelse och andra verksamheter tätt inpå reservatet. Buller och indirekt påverkan från järnväg, vägar, verksamheter och bostadsområden måste ses som rimliga störningar i Hagsätraskogens naturreservat.

Naturområdet samspelar med bebyggelsen och tillgodoser en god miljö för invånarna i närområdet. Naturreservatsbildningen bevarar långsiktigt områdets natur-, kultur- och rekreationsvärden och Hagsätraskogens funktion som del av ett ekologiskt särskilt betydelsefullt kärnområde med dess spridningsvägar och ekosystemtjänster.

Området har potential att utvecklas ytterligare som rekreationsområde med fler mötesplatser och möjlighet till aktiviteter. Samtidigt kan förändrad skötsel av området och förstärkning av biotoper öka de ekologiska värdena samt kultur- och vistelsevärden.

Förslag till föreskrifter

Utifrån det föreslagna syftet med reservatet har ett förslag till föreskrifter för området tagits fram, dels föreskrifter för markägare och andra sakägare (hyresgäster, arrendatorer, upplåtelseinnehavare, m.fl.) och dels för allmänheten. Föreskrifterna för sakägarna är av två slag:

- Åtgärder som är förbjudna (återfinns under avsnitt A1-6 i förslag till beslut, dispens kan ges om det finns särskilda skäl och söks hos stadsbyggnadsnämnden)
- Åtgärder som är tillåtna efter tillstånd från kommunen (återfinns under avsnitt A7-11 i förslag till beslut, tillstånd prövas mot syftet med reservatet och söks hos stadsbyggnadsnämnden)

Föreskrifterna utgör inte hinder för en framtida spårutbyggnad längs med stambanan förbi naturreservatet och inte heller för att

anlägga en ekodukt eller en gång- och cykelbro över stambanan, eller för en passage under järnvägen.

Hela Hagsätraskogen är i detaljplan markerad som skogsmark och ängsmark. Stadens trafik- och ordningsföreskrifter gäller i området. Det innebär att cykling endast är tillåten där så anges särskilt med påbudsskylt.

Föreskrifterna för allmänheten är utformade för att så långt möjligt inte inskränka möjligheterna till friluftsliv och rekreation. Exempel på inskränkningar som föreslås (återfinns under avsnitt C1-C7 i förslag till beslut) är förbud mot eldning annat än på iordningställda grillplatser eller i medhavd grill samt att hundar ska hållas i koppel.

Enligt de lokala ordningsföreskrifterna ska hundar redan idag vara kopplade i hela Hagsätraskogen. Föreslagen reservatsföreskrift innebär alltså ingen skillnad från dagens förhållanden, utan tydliggör bara befintliga regler.

Mindre anläggningar som är förenliga med syftet kan tillåtas efter tillståndsprövning. Planerade åtgärder enligt skötselplanen, som t.ex. skyltning och utmärkning av reservatet kräver inte tillstånd.

I förslaget görs ett förbehåll för eventuell utbyggnad av stambanan och pendeltågsdepån i områdets västra del samt infrastruktur omedelbart söder om befintliga Älvsjö industriområde. Det innebär att staden avser att justera gränsen så att sådana anläggningar kommer att ligga utanför naturreservatet om det visar sig vid en samlad bedömning av olika intressen, att de bör förläggas i det som nu föreslås som naturreservat.

Förslag till skötselplan

I ett naturreservatsbeslut ska en skötselplan ingå, se bilaga 2. Den ger en beskrivning av områdets bevarandevärden och anger mål och åtgärdsförslag i linje med reservatets syfte. Skötselplanen förvaltar områdets rekreations-, natur- och kulturvärden i linje med reservatets syfte.

För Hagsätraskogen anges skötselanvisningar för sex olika delområden, tre stycken leklokaler för groddjur och för anordningar för rekreation och friluftsliv samt för fornlämningar. Till skötselplanen hör en skötselkarta där de olika delområdena framgår.

Ekonomi

Med inrättande av naturreservat följer kostnader för inmätning, utmärkning och information, se bilaga 3. Utgifterna åligger exploateringsnämnden och uppskattas till cirka 2 mnkr.

De uppskattade kostnaderna för driften enligt skötselplanen uppgår till ca 1,8 mnkr per år. Driftkostnaderna åligger Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning. En del av dessa kostnader finns redan idag.

Tillsyn enligt miljöbalken av reservatet åligger miljö- och hälsoskyddsnämnden, men bekostas av exploateringsnämnden.

Måluppfyllelse

Enligt Stockholms stads översiktsplan Promenadstaden ska hållbar stadsutveckling eftersträvas genom att stadens grönområden utvecklas. Förslaget att inrätta naturreservat uppfyller målen om god tillgång till attraktiva parker och grönområden samt att värna och utveckla stadens ekologiska infrastruktur.

Även i den nya översiktsplanen, som antogs av kommunfullmäktige den 19 februari 2018 men ännu inte vunnit laga kraft, framhävs vikten av tillgänglig natur och parker. I översiktsplanen är området Hagsätra-Rågsved utpekad som ett fokusområde för stadsbyggande, och närheten till Hagsätraskogen anses utgöra en stor kvalitet för området. Vidare framhävs vikten av att förbättra tillgängligheten till omgivande naturområden.

Reservatsbeslutet stöds av Stockholms miljöprogram 2016-2019, bland annat genom målet för hållbar mark- och vattenanvändning där det framgår att skötseln av naturområdena är viktig både för rekreation och bevarande av den biologiska mångfalden. Det innebär att funktionen ska bibehållas och utvecklas hos den blågröna struktur som är en förutsättning för bevarande av ett rikt växt- och djurliv. Hagsätraskogen ingår i den strukturen i egenskap av kärnområde med ekologiskt särskilt betydelsefulla spridningszoner mot andra områden och som livsmiljö för skyddsvärda arter.

Förvaltningarnas förslag

Förvaltningarna föreslår att exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden beslutar att

skicka ut förslaget till naturreservat med tillhörande skötselplan på samråd till berörda markägare, sakägare, statliga, regionala och kommunala instanser och föreningar. Förvaltningarna föreslår att samråd hålls för dialog med allmänheten och att förslaget presenteras i Tekniska nämndhuset, lokalt och på stadens webbplats.

Slut

Bilagor

1. Förslag till beslut för Hagsätraskogens naturreservat inklusive beslutscharta
2. Skötselplan
3. Ekonomisk kalkyl